

Atıf İçin: Eryılmaz GA, Kılıç O, Gündüz CS, 2022. Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilikle İlgili Görüşleri: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örneği, Samsun. İğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 12(2): 1070-1079.

To Cite: Eryılmaz GA, Kılıç O, Gündüz CS, 2022. University Students' Perspectives on Entrepreneurship: A Case Study of Ondokuz Mayıs University, Samsun. Journal of the Institute of Science and Technology, 12(2): 1070-1079.

Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilikle İlgili Görüşleri: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örneği, Samsun

Gamze AYDIN ERYILMAZ^{1*}, Osman KILIÇ², Ceylan SEBİK GÜNDÜZ³

ÖZET: Araştırmanın amacı, öğrencilerin üniversite öğrenimi sonrası kamu ve özel sektörde çalışma ya da kendi işini yapma isteğine göre girişimcilğe bakış açılarını ortaya koymaktır. Araştırma verileri, Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde önlisans ve lisans öğrenimi gören 266 öğrenciyle yapılan anketlerden oluşmaktadır. Araştırmada, öğrencilerin kamu ve özel sektörde çalışma ya da kendi işini yapma isteği arasındaki farklılığın belirlenmesinde ki-kare testi kullanılmıştır. Kamu sektöründe çalışmak isteyenler; iş güvencesini (%66.3), özel sektörde çalışmak isteyenler genç yaşta terfi imkânını (%35.2), girişimci olmak isteyenler ise kimseye bağımlı olmadan hayallerini gerçekleştirebilmeyi (%53.2) en önemli gerekçe olarak göstermişlerdir. Araştırma sonuçları, girişimci olma konusunda erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha istekli olduklarını ve baba mesleğinin öğrencinin girişimci olma isteği üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Girişimciliğin olumlu yönleri hakkında öğrenciler arasında öne çıkan üç önemli görüş; yaratıcılığı canlı tutması, kişisel becerilerin kullanılması ve yeniliklerin uygulanmasına imkân vermesi şeklinde belirtilmiştir. Öğrencilerin girişimcilikle ilgili olumsuz görüşleri ise; risk alma, geniş sorumluluk ve çalışanların motivasyonunu yüksek tutma gerekliliğidir. Araştırma sonuçları, öğrencilerin kişilikleriyle örtüşen işleri seçme konusunda kendi inisiyatifleriyle karar verebilmelerini sağlayacak toplumsal bilinçlenmeye ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, girişimcilik eğilimi, öğrenci, üniversite

University Students' Perspectives on Entrepreneurship: A Case Study of Ondokuz Mayıs University, Samsun

ABSTRACT: The aim of this research is to reveal the students' perspectives on entrepreneurship after university education according to their desire to work in the public and private sector or to do their own business. The research data consists of questionnaires completed with 266 students studying at Ondokuz Mayıs University. In the research, the Chi-square test was used to determine the difference between students' desire to work in the public and private sector or to do their own business. The most important reasons for want to work in public sector, private sector and wanted to be an entrepreneur were job security (66.3%), the opportunity to be promoted at a young age (35.2%) and to realize their dreams independently from anyone else (53.2%), respectively. The results of the research showed that male students were more willing to be entrepreneurs than female students and the father's profession was also effective on the students' desire to be an entrepreneur. The three important perspectives about the positive aspect of entrepreneurship among the students were stated as keeping creativity alive, using personal skills and enabling the application of innovations. The negative opinions of the students about entrepreneurship were the necessity of taking risks, wide responsibility and keeping the motivation of the employees high. The results of the research showed that there is a need of social awareness that will enable students to decide on their own initiative in choosing jobs that match their personalities.

Keywords: Entrepreneurship, entrepreneurial tendency, student, university

¹Gamze AYDIN ERYILMAZ ([Orcid ID: 0000-0002-4440-8687](https://orcid.org/0000-0002-4440-8687)), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun Meslek Yüksekokulu, Park ve Bahçe Bitkileri Bölümü, Samsun, Türkiye

² Osman KILIÇ ([Orcid ID: 0000-0002-0129-4034](https://orcid.org/0000-0002-0129-4034)), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Samsun, Türkiye

³ Ceylan SEBİK GÜNDÜZ ([Orcid ID: 0000-0001-5723-5124](https://orcid.org/0000-0001-5723-5124)), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, Samsun, Türkiye

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Gamze AYDIN ERYILMAZ, e-mail: gamzeaydin@omu.edu.tr

GİRİŞ

Tarihsel sürecin başından beri var olduğu kabul edilen ve insanoğlunun temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gerçekleştirilen faaliyetler girişimcilik ruhunu oluşturmaktadır. Ateş ve tekerleğin bulunması tarihteki ilk girişim örnekleri olarak değerlendirilebilir. İlerleyen dönemlerde bireylerin yaşamlarını sürdürebilmek için yapmış oldukları avcılık ve benzeri faaliyetler de girişimcilik unsurları taşımaktadır. Günümüz bilgi çağında, tarihteki ilk girişim örneklerinin üzerine eklenen birçok yeni girişim, girişimcilik kavramının ortaya çıkmasına ve gelişmesine zemin hazırlamıştır (Sarıtaş ve Duran, 2017). Girişimciyi hedefine ulaşmak için riski göze alarak üretim koşullarını düzenleyip, ürün ve hizmet gerçekleştiren kişi olarak tanımlamak mümkündür. Girişimsel faaliyeti ve girişimciyi diğer ticari aktivitelerden ayıran en önemli özellik ise kâr amacından ziyade hedefin gerçekleştirilmesi durumudur (Tarhan, 2021).

İnsan davranışları pek çok faktörün etkisiyle oluşmakta ve şekillenmektedir. Bu açıdan girişimcilerin kişilik oluşumlarında, doğuştan var olan ve onları girişimci olmaya iten pek çok etken olduğu gibi, aynı zamanda dış faktörlerin de girişimci kişiliğin oluşmasında etkili olduğu söylenebilir (Akpınar ve Küçüköksel, 2015). Girişimcilerin özelliklerine bakıldığında, girişimcilikle ilgili benzer kişisel özellikler göze çarpmaktadır. Bu özellikler; pazardaki gelişme ve fırsatları görme, bu gelişme ve fırsatlarla iş fikri oluşturma, risk faktörünü göz önüne alarak kaynakları bir araya getirme ve bunları etkin kullanma, bireysel ve işletme olarak sürekli hedef edinme, azimli ve yenilikçi olma şeklinde sıralanmaktadır (Küçük, 2017). Girişimciliği etkileyen birçok içsel ve dışsal faktör de söz konusudur. Girişimcilik temelinde bir kişilik özelliği olmasına rağmen, tek başına bu bakış açısı bazı bireylerin girişimcilik eğiliminin neden diğerlerinden daha fazla olduğunu açıklamakta yeterli olmamaktadır. Bu nedenle bazı kişilik kuramları, davranışsal kuramlar ve sosyolojik yaklaşımlar bu farklılıkları açıklamaya çalışmaktadır. Bu bakış açısına göre girişimciliği etkileyen; geçmişten gelen, örgütsel yapı ve çevresel olmak üzere üç temel faktör bulunmaktadır. Geçmişten gelen faktörler; genetik yapı, eğitim, aile, geçmişte kazanılan deneyimler gibi kişiye has özelliklerdir. Örgüt yapısıyla ilgili faktörler; beşeri ilişkiler, işle ilgili kazanılan bilgi ve beceri, iş tecrübesi, güdülenme ve coğrafi konum gibi örgüte ait değişkenlerdir. Çevresel faktörler ise; kişisel ve işletmeye ait özelliklerin dışında kalan ekonomik şartlar, risk sermayesine ulaşılabilirlik, model girişimcilerin varlığı, danışmanlık hizmetlerinin olup olmaması, tüketici ve iş gücü yapısı, lojistik ve diğer hizmet desteklerine ulaşabilme gibi ekonomik ve sosyal öğelerdir (İnce, 2018; Bridge ve O'Neill, 2012).

Bir ülkenin kalkınması ve refah düzeyinin artması, dinamik bir ekonominin sağlanması, ayrıca yenilikçi ve yaratıcı mesleklerin oluşabilmesi için, kendi ticari ve sosyal girişimlerini başarılı şekilde gerçekleştirecek, girişimci olmaya istekli gençlerin fazla olması gerekir (Tarhan, 2019). Bu açıdan bireyin mesleki, sosyal, psikolojik açıdan yetişmesini ve olgunlaşmasını sağlamayı hedefleyen üniversitelerin fiziksel, akademik ve sosyal kalitesi büyük önem taşımaktadır (Aksu ve Yılmaz, 2018). Son yıllarda girişimciliğin önemi arttıkça, özellikle yaşları genç ve farkındalıkları yüksek olan üniversite öğrencilerinin girişimcilikle ilgili görüşleri ve bunu etkileyen faktörler farklı akademik çevreler tarafından araştırma konusu olmuştur. Ekici ve Turan (2017) tarafından yapılan bir çalışmada, üniversite öğrencilerinde kişisel tutumun ve girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimini pozitif ve anlamlı olarak etkilediği, ancak sosyal normun girişimcilik eğilimi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Soylu ve ark. (2015) yaptıkları çalışmalarında, girişimcilik dersi alan öğrencilerin dersi almayan öğrencilere göre daha yaratıcı ve yenilikçi olduklarını, ayrıca girişimcilik dersinin öğrencilerin girişimcilik eğilimini ve farkındalığını artırdığını tespit etmişlerdir. Marangoz ve Aydın (2018)'ın öğrencilerin algıladıkları girişimcilik

motivasyon ve engel faktörlerini ele aldıkları araştırma sonucunda, algılanan girişimcilik motivasyonları arttıkça girişimcilik niyetinin arttığı, algılanan girişimcilik engelleri arttıkça girişimcilik niyetinin azaldığı görülmüştür.

Günümüzde yoğun rekabet ortamında yeni değerler üreten, gelişime açık ve yenilikleri hayata geçiren girişimcilerin başarılı olacağı bir gerçektir. Bu bağlamda mesleki kariyerlerine başlayacak olan üniversite öğrencilerinin, iş fırsatlarını görme, bunları değerlendirme ve riski üstlenerek iş fikrine dönüştürme noktasında girişimciliğe ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi önemlidir. Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin kamu ve özel sektörde çalışmaya ya da kendi işini yapmaya yönelik seçimlerini, bu seçimde etkili faktörleri ve girişimciliğe bakış açılarını ortaya koymaktır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın materyali, Samsun'daki Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde okuyan önlisans ve lisans öğrencileriyle yapılan anketlerden oluşmaktadır. Anket yapılan öğrenci sayısının belirlenmesinde Cochran örnekleme formülü (1) kullanılmıştır (Barlett ve ark., 2001).

$$n = \frac{(t)^2(p)(q)}{(d)^2}, \quad n = \frac{(1.96)^2(0.5)(0.5)}{(0.06)^2} = 266 \quad (1)$$

Formülde; n örnek hacmini, t %95 güven derecesine karşılık gelen tablo değerini, p incelenen olayın meydana gelme olasılığını (0.5), q incelenen olayın meydana gelmeme olasılığını ($q = 1 - p$), d izin verilen hata payını (%) ifade etmektedir. Buna göre anket yapılan öğrenci sayısı 266 olarak belirlenmiştir. Anketler 2020-2021 akademik bahar yarıyılında yapılmıştır.

Anket formu araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanmıştır. Anket formunda; öğrenciye ait cinsiyet, yaş, çalışma durumu, öğrenci ve ailesinin geliri, anne ve babanın mesleği gibi özelliklere ilişkin sorular yer almaktadır. Ayrıca öğrencilere üniversite sonrası kariyer planlarına ve girişimcilikle ilgili görüşlerine yönelik sorular da sorulmuştur. Araştırmada öğrenciler, üniversite öğrenimlerini tamamladıktan sonra kamu ve özel sektörde çalışma ya da kendi işini yapma düşüncelerine göre üç grupta incelenmiştir. Öğrencilere ait özelliklerin değerlendirilmesinde frekans dağılımı, yüzde ve ortalama değerden yararlanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılığın ortaya konulmasında ise parametrik olmayan ki-kare testi kullanılmıştır. Araştırmada, likert tipi ölçeklerin değerlendirilmesinde, öğrencilerin girişimciliğe yönelik görüşlerine ilişkin sorulara verdikleri cevapların ortalaması dikkate alınmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

İşsizlik gelişmekte olan ülkelerin ortak sorunu olmakla birlikte, Türkiye'de özellikle son yıllarda ciddi istihdam sıkıntısı yaşandığı görülmektedir. Bu nedenle kendilerine istihdam fırsatı arayan gençler, kariyer planlaması yaparken yeni iş alanlarını da değerlendirmeye başlamışlardır. Araştırma kapsamında görüşülen öğrencilerden mezun olduktan sonra kamu sektöründe çalışmayı düşünenlerin çoğunluğunu (%73.3) kızlar oluşturmaktadır. Mezuniyet sonrası özel sektörü düşünenler (%71.8) ile kendi işini yapmak isteyenlerin (%69.7) çoğunluğu ise erkek öğrencilerdir. Kendi işini yapmak, diğer bir ifadeyle girişimci olmak isteyen öğrencilerin %63.3'ü 20 yaş ve üzeri yaş grubunda yer almaktadır. Aynı şekilde tüm öğrenci grupları içinde çalışanların oranı %39.4 ile girişimci olmak isteyen grupta en yüksek olarak tespit edilmiştir. Her üç grupta da, öğrencilerden 1000 TL'den daha az aylık gelire sahip olanlar en yüksek, ailesinin aylık geliri 5000 TL'den fazla olanlar ise en düşük orana sahiptir. Öğrenci annelerinin meslekleri incelendiğinde, her üç grupta da annelerin çoğunun aktif olarak çalışma hayatında bulunmadığı görülmektedir. Bununla birlikte annesi (%11) ve babası (%30.3) girişimci olanların oranı, girişimci olmak isteyen öğrenci grubunda diğer gruplardan yüksektir. Bu bulgu anne

ve babanın girişimci olmasının, öğrencinin girişimcilik kararında olumlu etkisi olduğunu göstermektedir. Araştırma sonucunda, öğrenci grupları itibariyle cinsiyet ($P<0.01$), yaş ($P<0.10$), çalışma durumu ($P<0.01$), öğrenci geliri ($P<0.05$) ve babanın mesleği ($P<0.01$) yönünden istatistiki olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Çizelge 1). Zonguldak ilinde yapılan bir araştırmada, öğrenci ailesinde girişimci olma durumunun; kendine güven, yenilik ve başarıya ihtiyacı boyutlarına bakış açıları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (Korkmaz, 2012). Yalova ilinde yapılan bir araştırmada, öğrenci ailesinin ekonomik durumu ile öğrencinin kendine güveni arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya konulmuştur (Akkaya ve ark., 2014). Kars ilinde yapılan bir araştırmada ise, erkek öğrencilerin yenilik ve kendine güven boyutuna katılma düzeylerinin kızlardan anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Salik ve Kaygın, 2016). Benzer şekilde, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre girişimcilik eğilimlerinin daha fazla olduğunu tespit eden araştırmalar da vardır (Doğaner ve Altunoğlu, 2010; Aksel ve Bağcı, 2016). Özcan ve ark. (2018) tarafından yapılan bir araştırmada ise, cinsiyetin girişimcilik eğilimi üzerinde etkili olmadığı, buna karşın öğrenci ailesinde girişimci olmasının girişimcilik eğilimini olumlu yönde etkilediği ortaya konulmuştur.

Çizelge 1. Öğrenciye ait demografik özellikler

	Kamu sektörü (86)		Özel sektör (71)		Kendi girişimi (109)		χ^2	Önem düzeyi (P)
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%		
Cinsiyet								
Kız	63	73.3	20	28.2	33	30.3	45.5	0.000***
Erkek	23	26.7	51	71.8	76	69.7		
Yaş								
<20	33	38.4	16	22.5	40	36.7	5.3	0.072*
≥20	53	61.6	55	77.5	69	63.3		
Çalışma durumu								
Çalışıyor	13	15.1	21	29.6	43	39.4	14.9	0.005***
Çalışmıyor	73	84.9	50	70.4	66	60.6		
Öğrenci geliri (TL/ay)								
<1000	78	90.6	61	85.9	81	74.3	10.5	0.032**
1000-2000	4	4.7	3	4.2	13	11.9		
>2000	4	4.7	7	9.9	15	13.8		
Ailenin geliri (TL/ay)								
<3000	39	45.3	24	33.8	47	43.1	2.5	0.646
3000-5000	28	32.6	29	40.8	39	35.8		
>5000	19	22.1	18	25.4	23	21.1		
Annenin mesleği								
Kamu personeli	10	11.6	6	8.5	6	5.5	7.4	0.289
Özel sektör çalışanı	11	12.8	7	9.9	15	13.8		
Girişimci	1	1.2	5	7.0	12	11.0		
Emekli/Çalışmıyor	64	74.4	53	74.6	76	69.7		
Babanın mesleği								
Kamu personeli	23	26.8	16	22.5	14	12.8	18.1	0.006***
Özel sektör çalışanı	32	37.2	21	29.6	25	22.9		
Girişimci	10	11.6	13	18.3	33	30.3		
Emekli/Çalışmıyor	21	24.4	21	29.6	37	34.0		

*: % 10, **: % 5 ve ***: % 1 düzeyinde istatistiki olarak anlamlıdır

Araştırma sonuçlarına göre, öğrenciler kamu sektöründe çalışmayı isteme gerekçeleri olarak en fazla iş güvencesini (%66.3), daha sonra sağlık ve sosyal güvenlik haklarını (%20.9) göstermişlerdir. Özel sektörün tercih edilmesindeki en önemli gerekçeler ise; genç yaşta terfi (%35.2), sosyal imkânlar (%28.2) ve yüksek maaştır (%26.8). Kimseye bağımlı olmadan hayallerini gerçekleştirme (%53.2),

öğrencileri girişimci olmaya yönlendiren en önemli gerekçe olarak belirlenmiştir. Girişimci olma kararı üzerinde etkili diğer gerekçeler ise, kendi işinin patronu olma (%20.2) ve yenilik yaratmadır (%12.8) (Çizelge 2). Akçakanat ve ark. (2014) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, öğrencilerin çoğunluğu üniversite öğrenimini bitirdikten sonra özel sektörde (%30.5) ve kamuda a sınıfı memur olarak (%26.6) çalışmak istemekte, sadece %17.9'u girişimci olmayı planlamaktadır. Karabük ilinde yapılan bir araştırmada, üniversite öğrencilerinin %18.1'inin kamu ve %43.4'ünün özel sektörde çalışmak istediği, girişimci olmak isteyen öğrencilerin oranının ise %38.5 olduğu tespit edilmiştir (Büyükyılmaz ve ark., 2021). Tekirdağ ilinde yapılan bir araştırmada ise, girişimci olmak istemeyen meslek yüksekokulu öğrencileri en önemli gerekçeler olarak; gelir güvencesi olmamasını (%29), kişilik özelliklerinin yeterli olmamasını (%26) ve sermaye bulamamayı (%21) göstermişlerdir (Akpınar ve Küçüköksel, 2015).

Çizelge 2. Kariyer planını şekillendiren gerekçeler

		Kişi	%
Kamu sektörü	İş güvencesi	57	66.3
	Sağlık ve sosyal güvenlik hakları	18	20.9
	Düşük riskli işte çalışma	10	11.6
	Rekabetsiz çalışma ortamı	1	1.2
Özel sektör	Genç yaşta terfi	25	35.2
	Sosyal imkânlar	20	28.2
	Yüksek maaş	19	26.8
	Rekabet isteği	4	5.6
	Prime dayalı çalışma	3	4.2
Kendi girişimi	Kimseye bağımlı olmadan hayallerini gerçekleştirme	58	53.2
	Kendi işinin patronu olma	22	20.2
	Yenilik yaratma	14	12.8
	Yüksek gelir	10	9.2
	İstihdam sağlama	5	4.6

Araştırma sonuçlarına göre, girişimciliğin olumlu yönleriyle ilgili olarak “Yaratıcılığı canlı tutar” (4.1) ifadesi ilk sırada yer alan öğrenci görüşüdür. Bunu “Kişisel becerilerin kullanılmasına imkân sağlar” (4.0) ve “Yeniliklerin uygulanmasına imkân sağlar” (4.0) ifadeleri takip etmektedir. Girişimcilikle ilgili “Yüksek gelir sağlar” (3.1) ve “Esnek çalışma koşulları sağlar” (3.2) ise öğrencilerin en az katıldıkları ifadelerdir (Çizelge 3).

Girişimciliğin olumsuz yönleriyle ilgili olarak “Risk almayı gerektirir” (4.0) ve “Geniş sorumluluk gerektirir” (4.0) ifadeleri öğrenciler tarafından öne çıkan görüşlerdir. Bir girişimcinin başarısı çalışanların başarısıyla doğru orantılıdır. Girişimcinin ekibini uzman ve istekli kişilerden oluşturması, kurduğu işte başarılı olma olasılığını artırmaktadır. Girişimcilik hakkında “Çalışanların motivasyonunu yüksek tutması gerekir” (3.9) ifadesine öğrencilerin ikinci sırada katıldıkları görülmektedir (Çizelge 4). Araştırmadan elde edilen çıkarımlar doğrultusunda, girişimciliğin yaratıcılık ve kişisel becerileri kullanabilme gibi olumlu yönleri karşısında, risk ve geniş sorumluluk gerektirmesine yönelik yaygın görüş nedeniyle öğrencilerin girişimciliğe önyargılı yaklaşımları söylenebilir.

Dündar ve Ağca (2007) tarafından, lisans düzeyinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini belirlemeye yönelik yapılan araştırmada, gelecekte girişimci olma eğilimine sahip öğrencilerin risk alma, kendine güven duyma ve yenilikçilik özelliklerini daha fazla sergiledikleri tespit edilmiştir. Bilge ve Bal (2012) tarafından yapılan bir araştırmada da, üniversite

öğrencilerinde genel anlamda girişimcilik eğiliminin düşük olduğu, bu durumda risk alma, fırsatçılık, kararlılık ve dış etkilere karşı bireysel güç gibi girişimciliğin alt boyutlarının etkili olduğu ortaya konulmuştur.

Çizelge 3. Girişimciliğin olumlu yönleriyle ilgili görüşler

		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		Ort.*
		Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	
Yaratıcılığı canlı tutar	Kamu sektörü	2	2.3	5	5.8	7	8.1	54	62.8	18	20.9	4.1
	Özel sektör	-	-	1	1.4	16	22.5	32	45.1	22	31.0	
	Kendi girişimi	3	2.8	6	5.5	8	7.3	45	41.3	47	43.1	
Kişisel becerilerin kullanılmasına imkân sağlar	Kamu sektörü	3	3.5	3	3.5	13	15.1	50	58.1	17	19.8	4.0
	Özel sektör	1	1.4	1	1.4	13	18.3	36	50.7	20	28.2	
	Kendi girişimi	1	0.9	6	5.5	12	11.0	49	45.0	41	37.6	
Yeniliklerin uygulanmasına imkân sağlar	Kamu sektörü	1	1.2	4	4.7	11	12.8	56	65.1	14	16.3	4.0
	Özel sektör	1	1.4	-	-	15	21.1	43	60.6	12	16.9	
	Kendi girişimi	-	-	3	2.8	18	16.5	56	51.4	32	29.4	
Mesleki anlamda tatmin sağlar	Kamu sektörü	2	2.3	11	12.8	16	18.6	53	61.6	4	4.7	3.7
	Özel sektör	-	-	3	4.2	23	32.4	31	43.7	14	19.7	
	Kendi girişimi	3	2.8	5	4.6	29	26.6	45	41.3	27	24.8	
Statü kazandırır	Kamu sektörü	6	7.0	8	9.3	23	26.7	42	48.8	7	8.1	3.6
	Özel sektör	2	2.8	2	2.8	25	35.2	37	52.1	5	7.0	
	Kendi girişimi	2	1.8	5	4.6	31	28.4	55	50.5	16	14.7	
Esnek çalışma koşulları sağlar	Kamu sektörü	5	5.8	18	20.9	22	25.6	34	39.5	7	8.1	3.2
	Özel sektör	7	9.9	9	12.7	19	26.8	31	43.7	5	7.0	
	Kendi girişimi	10	9.2	26	23.9	32	29.4	24	22.0	17	15.6	
Yüksek gelir sağlar	Kamu sektörü	3	3.5	23	26.7	37	43.0	20	23.3	3	3.5	3.1
	Özel sektör	2	2.8	11	15.5	27	38.0	26	36.6	5	7.0	
	Kendi girişimi	2	1.8	28	25.7	38	34.9	31	28.4	10	9.2	

*: Sorulara verilen cevapların (kesinlikle katılmıyorum: 1, katılmıyorum: 2, kararsızım: 3, katılıyorum: 4, kesinlikle katılıyorum: 5) ortalamasını ifade etmektedir

Girişimcilikte, ihtiyaçlar doğrultusunda başarılı bir iş fikrinin belirlenmesi önemli olmasına rağmen tek başına yeterli değildir. Başarılı bir iş fikrini girişime dönüştürmede, söz konusu girişimin varlığını sürdürmek ve geliştirmek için zaman ve seçilen sektörün de doğru olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Araştırma sonucuna göre, girişimci olmak isteyen öğrenciler en fazla uygun bir fırsat yakaladıklarında (%44.1) kendi işini kurmak istediklerini ifade etmişlerdir.

Çizelge 4. Girişimciliğin olumsuz yönleriyle ilgili görüşler

		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		Ort.*
		Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	
		Risk almayı gerektirir	Kamu sektörü	2	2.3	3	3.5	18	20.9	41	47.7	
	Özel sektör	-	-	2	2.8	19	26.8	32	45.1	18	25.3	
	Kendi girişimi	1	0.9	6	5.5	19	17.4	38	34.9	45	41.3	
Geniş sorumluluk gerektirir	Kamu sektörü	3	3.5	5	5.8	19	22.1	45	52.3	14	16.3	4.0
	Özel sektör	1	1.4	1	1.4	17	23.9	31	43.7	21	29.6	
	Kendi girişimi	2	1.8	5	4.6	13	11.9	44	40.4	45	41.3	
Çalışanların motivasyonunu yüksek tutması gerekir	Kamu sektörü	1	1.2	7	8.1	16	18.6	52	60.5	10	11.6	3.9
	Özel sektör	1	1.4	-	-	15	21.1	37	52.1	18	25.4	
	Kendi girişimi	-	-	7	6.4	18	16.5	53	48.6	31	28.4	
Değişen pazar koşullarına uyması gerekir	Kamu sektörü	3	3.5	7	8.1	30	34.9	38	44.2	8	9.3	3.7
	Özel sektör	1	1.4	3	4.2	16	22.5	34	47.9	17	23.9	
	Kendi girişimi	5	4.6	9	8.3	20	18.3	45	41.3	30	27.5	
Diğer firmalarla rekabet etmesi gerekir	Kamu sektörü	2	2.3	14	16.3	22	25.6	42	48.8	6	7.0	3.6
	Özel sektör	1	1.4	2	2.8	24	33.8	28	39.4	16	22.5	
	Kendi girişimi	2	1.8	17	15.6	26	23.9	43	39.4	21	19.3	
Gelir düzenliği söz konusudur	Kamu sektörü	2	2.3	12	14.0	31	36.0	34	39.5	7	8.1	3.5
	Özel sektör	-	-	5	7.0	27	38.0	26	36.6	13	18.3	
	Kendi girişimi	3	2.8	11	10.1	31	28.4	46	42.2	18	16.5	
Sürekli finansal işlemlerle uğraşması gerekir	Kamu sektörü	3	3.5	10	11.6	32	37.2	33	38.4	8	9.3	3.4
	Özel sektör	3	4.2	10	14.1	23	32.4	30	42.3	5	7.0	
	Kendi girişimi	4	3.7	23	21.1	24	22.0	46	42.2	12	11.0	

*: Sorulara verilen cevapların (kesinlikle katılmıyorum: 1, katılmıyorum: 2, kararsızım: 3, katılıyorum: 4, kesinlikle katılıyorum: 5) ortalamasını ifade etmektedir

Birikim yaptıktan sonra girişimci olmayı planlayan öğrencilerin oranı ise %37.6 ile ikinci sırada yer almaktadır. Öte yandan okulu bitirdikten hemen sonra girişimci olmak isteyen öğrenciler de (%18.3) bulunmaktadır. Girişimci olmak isteyen öğrencilerin iş kurmak istedikleri sektörler olarak bilişim (%44.1), hizmet (%22) ve sanayi (%19.2) öne çıkmaktadır (Çizelge 5). Akyüz ve ark. (2006) yaptıkları araştırmada, üniversite öğrencilerinin girişim yapma durumları söz konusu olduğunda, en fazla yatırım yapmayı düşündükleri sektörler teknoloji/telekomünikasyon (%35) ve eğitim (%30), en az yatırım yapmayı düşündükleri sektör ise sağlık (%9.7) olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 5. Girişimcilikle ilgili planlar

	Kişi	%
Girişim yapacağı zaman		
Uygun bir fırsat yakaladığında	48	44.1
Birikim yaptıktan sonra	41	37.6
Okul bittikten hemen sonra	20	18.3
Girişim yapacağı sektör		
Bilişim	48	44.1
Hizmet	24	22.0
Sanayi	21	19.2
Tarım	7	6.4
Basın-yayın	4	3.7
Kararsız	5	4.6

SONUÇ

Araştırmada, üniversitede öğrenim gören önlisans ve lisans öğrencilerinin mezun olduktan sonra kamu sektöründe ve özel sektörde çalışma isteği ya da girişimci olma planlarına yönelik düşünceleri ve girişimcilikle ilgili görüşleri ele alınmıştır. Araştırma sonucuna göre, kamu sektörünü tercih edenlerde kız öğrencilerin, özel sektör ve girişimciliği tercih edenlerde ise erkeklerin oranı daha yüksektir. Bunun başlıca nedenlerinden biri olarak, Türkiye'deki geleneksel toplum yapısının kız öğrencileri daha garantici davranmaya yöneltmesi gösterilebilir. Kadınları geri plana iten, erkekleri ise daha özgür kılan ve sosyal hayatın tüm alanlarında yaygın olan bu geleneksel eril normların kısa sürede değişmesi beklenmemelidir. Cinsiyetçi yaklaşımın çözümü, toplumun temel yapı taşı olan ailelerde çocukların cinsiyetlerinden bağımsız şekilde yetiştirilmeleriyle mümkündür. Böylece çocuklar, yetişkin birer birey olduklarında toplumun kendilerine biçtiği rollerin etkisinde kalmadan karar verebilme inisiyatifine sahip olabilir. Diğer taraftan girişimcilik farkındalığının ilkokuldan itibaren kazandırılması, gençleri kendine güvenen ve üreten bir toplumun inşasında önemli bir pozisyona getirecektir.

Araştırma sonuçları, öğrencilerin gelecekte girişimci olup olmama kararında baba mesleğinin etkili olduğunu, babaları girişimci olan çocuklarda ise girişimci olma eğiliminin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, öğrenci ailelerinde anneden daha çok babanın rol model olarak alındığını göstermektedir. Oysaki günümüz şartlarında kadınlar ev işlerini ve çocuk bakımını üstlenmekle birlikte, tam ya da yarı zamanlı çalışarak ev ekonomisine ciddi oranda katkı sağlamaktadır. Kadınların erkeklerin gerisinde kalarak ya da onların izin verdikleri kadarıyla sosyal hayatta bulunmak yerine, erkekler gibi toplumun bir parçası olarak görülmeleri sağlanmalıdır. Her ne kadar kadınlarla ilgili özel günlerde kamu spotları yayınlansa da, kadınları görünür kılan sosyal projelere daha fazla ihtiyaç vardır. Bu durum girişimci olmak isteyen kadınlara cesaret vereceği gibi, kadın perspektifinden farklı iş fikirlerinin hayata geçirilmesine de imkân tanıyacaktır.

Araştırmada, üniversite öğrenimini tamamladıktan sonra girişimci olmayı düşünenlerin oranının oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu uygun bir fırsat yakaladığında ya da birikim yaptıktan sonra kendi girişimini yapmayı planlamaktadır. Girişimcilik eğitimleri; daha bilinçli hareket edilmesine, yaratıcı fikirlerin iş planı çerçevesinde tasarlanmasına ve bunun hayata geçirilmesine olanak tanımaktadır. Öğrenciler başarılı olacağına inandıkları iş fikrine sahip olduklarında ise, finansman sağlama anlamında zaman kaybı yaşamadan iş kurma hedefine ulaşabileceklerdir. Bunun için öğrencilerin girişimcilik eğitim ve desteklerinden haberdar olmaları konusunda, üniversitelerde organize edilen seminer ve çalıştayların sayısı artırılmalıdır. Ayrıca başarılı girişimcilerin, kendi girişimcilik öykülerini paylaşacakları etkinlikler de düzenlenebilir. Böylece

öğrenciler, girişimciliği kariyer planlarında yegâna meslek olarak düşünmeseler bile, girişimciliğin alternatif bir yol olarak zihinlerde kalması sağlanmış olur.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrenciler tarafından girişimcilikle ilgili en fazla belirtilen olumlu görüşler; yaratıcılığı canlı tutması, kişisel becerilerin kullanılmasına ve yeniliklerin uygulanmasına imkân sağlamasıdır. Girişimciliğin olumsuz yönleriyle ilgili olarak risk almayı, geniş sorumluluğu ve çalışanların motivasyonunu yüksek tutmayı gerektirmesi en belirgin öğrenci görüşleri olarak tespit edilmiştir. Burada özellikle risk alma becerisi ve sorumluluk duygusu girişimciliğin kişilik özelliklerini işaret etse de yakın çevrenin cesaretlendirmesi, girişimcilik eğitimleri ve en önemlisi toplumda girişimciliğe yönelik önyargının yıkılması öğrencileri girişimci olma fikrine yaklaştırabilir. Girişimcilik diğer tüm meslek grupları gibi, olumlu ve olumsuz pek çok özelliği barındırmaktadır. Ancak hedefleriyle örtüşmemesine rağmen girişimciliğin riskli olması nedeniyle, kamu sektöründe ya da özel sektörde istihdam edilme olanaklarına yönelen, yaratıcı ve yenilikçi gençlere de kendilerini gösterecek alan açılması gerekir.

Çıkar Çatışması

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Yazar Katkısı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan ederler.

KAYNAKLAR

- Akçakanat T, Mücevher MH, Çarıkçı İH, 2014. Sözel, sayısal ve eşit ağırlık bölümlerinde okuyan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi: SDÜ örneği. Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16(2): 137-153.
- Akkaya DT, Yıldız E, Akın YK, 2014. Üniversite öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi: Yalova Meslek Yüksekokulu öğrencilerine yönelik bir uygulama. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 4(8): 108-122.
- Akpınar T, Küçüköksel NÇ, 2015. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik algısı ve girişimciliği engelleyen sebepler. Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1): 13-19.
- Aksel İ, Bağcı Z, 2016. Girişimcilik eğilimi; bir kamu üniversitesinin İİBF’inde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinde bir araştırma. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi, 5(7): 2120-2133.
- Aksu A, Yılmaz H, 2018. Atatürk Üniversitesi merkezi açık-yeşil alandaki fiziki değişim memnuniyetinin belirlenmesi. Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 8(2): 231-237.
- Akyüz KC, Gedik T, Akyüz İ, Yıldırım İ, 2006. Rize ilindeki lise ve üniversite öğrencilerinin girişimcilik yeteneklerinin incelenmesi. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 20(1): 233-246.
- Barlett JE, Kotrlık JW, Higgins CC, 2001. Organizational research: Determining appropriate sample size in survey research. Information Technology, Learning, and Performance Journal, 19(1): 43-50.
- Bilge H, Bal V, 2012. Girişimcilik eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16: 131-148.
- Bridge S, O’Neill K, 2012. Understanding Enterprise: Entrepreneurship and Small Business, Palgrave Macmillan.
- Büyükyılmaz O, Yıldırım C, Ercan S, 2021. Girişimcilik ve işletme bölümü öğrencilerinin girişimciliğe bakış açılarının yıllar itibarıyla karşılaştırılması. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 25(2): 331-344.
- Doğaner M, Altunoğlu AE, 2010. Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2(2): 103-110.

- Dündar S, Ağca V, 2007. Afyon Kocatepe Üniversitesi lisans öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin incelenmesine ilişkin ampirik bir çalışma. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 25(1): 121-142.
- Ekici E, Turan M, 2017. Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimi: Planlanmış davranışlar teorisi ve girişimcilik eğitiminin rolü. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 26(1): 201-215.
- İnce F, 2018. Z kuşağının girişimcilik eğilimi: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 32: 105-113.
- Korkmaz O, 2012. Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi örneği. Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14(2): 209-226.
- Küçük O, 2017. Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Marangoz M, Aydın AE, 2018. Girişimcilik motivasyonları ve engellerine ilişkin algıların girişimcilik niyetine etkisi: Üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 13(1): 69-78.
- Özcan B, Çeltek EE, Sönmez N, Kırım B, 2018. Girişimci kişilik özelliklerinin ve girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimine etkisi-Kocaeli Üniversitesi Örneği. Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, 18. EYİ Özel Sayısı, 37-54.
- Salik N, Kaygın E, 2016. Demografik değişkenler açısından üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi: Kafkas Üniversitesi örneği. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1): 145-162.
- Sarıtaş A, Duran G, 2017. Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin tespitine ilişkin bir araştırma. Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5(1): 147-165.
- Soylu A, Şenel D, Kalfa VR, Kocaalan ML, 2015. Girişimcilik eğitimlerinin öğrencilerin girişimcilik eğilimlerine olan etkilerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Pamukkale Üniversitesi Honaz Meslek Yüksekokulu örneği. İşletme Araştırmaları Dergisi, 7(3): 311-335.
- Tarhan M, 2019. Girişimcilik pedagojisine giriş. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Tarhan M, 2021. Girişimcilik becerisinin kazandırılması bağlamında girişimcilerin öz yaşam öykülerine yönelik bir değerlendirme. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(1): 74-86.